

Rode: Som det gentagne Gange er sagt under Forhandlingerne, var Valgloven af 1915 et Forsøg paa at forene Enmandskredse, det gamle Princip, med Forholdstalsvalgmaaden, det nye Princip. Den gamle Valgordning havde jo Hævd i alle Landes Historie; den fortalte om Valgenes første Tid, om en primitiv Tid, om en Kamp mellem to Flokke, hvor det gjaldt om at blive den, der var størst, thi der var kun to. Og endelig fortalte den om en primitiv Tid af Valgordningens Historie, en Tid, hvor man ikke havde gennemtænkt Spørgsmaalet og følgelig ikke var kommet til Klarhed over, at der var Mulighed for at repræsentere Anskuelserne forholdsmæssigt. Men den gamle Ordning havde, som sagt, Hævd i alle Landes Historie, og ogsaa derfor var det naturligt at søge, om man, idet man antog det nye Princip, kunde finde en Form, hvori man bevarede det i den gamle Ordning, som havde hævdvunden Sympati og Interesse i Befolkningen. Men det andet Hovedsynspunkt, Kravet om, at Repræsentationen skulde svare til Anskuelserne i Folket, var overalt trængt frem med en saadan Styrke, at det nu blev Hovedkravet, og derfor blev ogsaa Kravet om forholdsmæssig Repræsentation sat ind i Grundloven, medens Spørgsmaalet om, hvilken Maade det skulde ordnes paa, blev stillet hen ved den samme Grundlovsbestemmelse. Kravet om forholdsmæssig Repræsentation var en naturlig Følge af den videre Udvikling af Folkestyrets Idé, som nødvendigvis maatte føre til Ønsket om, at Anskuelserne i Folket fik en saadan Repræsentation, at man var sikker paa, at det virkelig ogsaa var Folkets Flertal, der gennem Valgene naaede frem til at udtrykke sin Villie i det Ting, hvori Folkets Villie kom til Udtryk.

Der er endnu Lande, hvor man ikke har gennemført Forholdstalsvalggets Princip, og den ærede Ordfører for Venstre (S. C. Nørgaard) nævnte i saa Henseende England, men han kan dog neppe være i Tvivl om, at man i England ser med stigende Interesse paa Tanken om Forholdstalsvalg, og at man ikke mindst har gjort det efter det sidste Valgs Resultat, hvorefter et afgjort Mindretal af engelske Vælgere, af den engelske Befolkning, fik et afgørende Flertal i det engelske Underhus. Der er for mig heller ingen Tvivl om, at hvis det Valg, der skal finde Sted den 6. December, skulde give samme Resultat, at et Mindretal af Vælgere sætter ind i det engelske Underhus et konservativt Flertal, der gennemfører Protektionismens Princip i Modsætning til

Frihandelens og altsaa gennemfører det paa Grundlag af et Mindretal blandt Vælgere, vil Kravet om en forholdsmæssig Repræsentation stadig, ligesom hidtil, vokse mægtigt i det engelske politiske Liv; og da vil man i England have fundet en Udformning for Forholdstalsvalgmaaden, som er klarere og konsekventere end nogen hidtil kendt, men som for Resten den danske Udvikling paa dette Omraade kan regne sig til Ære, for saa vidt som den betegner en Udvikling paa Basis af de grundlæggende Tanker i det første Forholdstalsvalgssystem, Verden har kendt baade i Teori og Praxis, nemlig det af Andræ skabte. Naar den ærede Ordfører for Venstre — idet han i øvrigt anerkendte Forholdstalsvalggets Princip og erklærede, at Venstre ikke vilde vige derfra — dog alligevel ligesom hæftede en Betegnelse paa det, som ikke skulde tjene til dets Fordel, nemlig Forholdstalsvalggets Krav om den *matematiske* Retfærdighed, saa vil jeg gerne heroverfor sige, at der er i dette Spørgsmaal ingen Forskel paa en matematisk og nogen anden Retfærdighed; thi der er med Hensyn til Spørgsmaalet om Anskuelsernes Repræsentation kun een Retfærdighed, nemlig den, at de bliver repræsenteret efter deres Styrke. Forholdstalsvalgmaaden løser dette Spørgsmaal ved Anvendelse af Matematik, men det er ikke en matematisk Retfærdighed, der tilvejebringes, men en politisk Retfærdighed.

Det Forsøg, som vi gjorde herhjemme, vakte en ikke ringe Opsigt, fordi ogsaa andre Lande havde beskæftiget sig med Forholdstalsprincippet og havde set, at det, man kom ind i ved Listevalg og saadant, havde visse Mangler. Derfor saa man med Interesse hen paa det Forsøg, der gjordes her i Danmark, med en Kombination af det gamle og det nye System. Ikke mindst i vore Nabolande, Norge og Sverige, samlede man sig med Interesse herom; men efter at have undersøgt Systemet, som det da var ført ud i Livet her, er man ikke i noget af de to Lande gaaet til at efterligne det. Og herhjemme viste det sig ogsaa baade i Praxis og ved teoretiske Undersøgelser, at Systemet, som det blev gennemført, er mangelfuldt. Jeg, der havde den Ære at gennemføre Forsøget i 1915, maa være den første til at erkende dette. I Praxis viste det sig mangelfuldt, og allerede før Valget i 1918 kunde man se, at Udfaldet af Valgene i Kredsene nødvendigvis vilde blive saaledes, at Tillægsmandaterne, der er dette Systems Ejendommelighed, ikke vilde slaa til. Og efter at Valget havde fundet Sted under den Alliance,